

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กล้วยไม้เป็นไม้ดอกที่มีความสวยงาม มักจะมีแหล่งกำเนิดในเขตร้อน เช่น ในเขตร้อนของทวีปอเมริกาและภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประเทศไทยเองก็เป็นแหล่งกล้วยไม้ป่าธรรมชาติเช่นเดียวกัน มีมากถึงพันกว่าชนิด ซึ่งส่วนใหญ่พบอยู่บนต้นไม้และ บนผิวของหินภูเขา หรือบนพื้นดินบ้าง พัฒนาการของความนิยมนำเอากล้วยไม้มาเป็นไม้ดอก หรือไม้ดอกเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันนั้น มีต้นกำเนิดมาจากการที่ชาวต่างประเทศที่สนใจเรื่องเกี่ยวกับกล้วยไม้ ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพบเห็นกล้วยไม้ป่าตามธรรมชาติและที่ชาวบ้านตัดมาเลี้ยงก็ชมชอบว่าสวยงาม และได้นำกล้วยไม้สกุลคัทลียา ซึ่งมีดอกใหญ่สวยงามมาก มาทดลองปลูกในประเทศไทยและได้รับความนิยมมากในหมู่ข้าราชการ เจ้านายและขุนนางชั้นสูง นำมาเลี้ยงเป็นงานอดิเรกเพื่อความเพลิดเพลิน กล้วยไม้ที่นิยมเลี้ยงในสมัยนั้นมักจะสั่งมาจากต่างประเทศเพราะมีดอกใหญ่กว่ากล้วยไม้ในประเทศไทย ต่อมาเมื่อมีการนำกล้วยไม้พันธุ์ต่างประเทศเข้ามามากขึ้น จึงมีการผสมพันธุ์ และมีการพัฒนาการเลี้ยงกล้วยไม้ให้มีพันธุ์ที่สวยงามเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับทำให้ราคาของกล้วยไม้ถูกลงอีกด้วย ในวงการศึกษาก็ได้มีการค้นคว้าวิจัย และพัฒนาพันธุ์ของกล้วยไม้ประเทศไทยมากขึ้น จนสามารถมีการเปิดสอนวิชาการกล้วยไม้ เพื่อผลิตผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการทางด้านกล้วยไม้ในประเทศไทยให้มากขึ้น และเป็นการขยายวงการกล้วยไม้ให้เปิดกว้างออกสู่ประชาชน และผู้สนใจแพร่หลายมากขึ้น จนกระทั่งกล้วยไม้ได้กลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอีกชนิดหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน

การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ในประเทศไทยเกิดขึ้นมานานมากแล้ว โดยมีข้อมูลหลักฐานพบว่า นายเฮนรี อาลามาสเตอร์ (ต้นสกุลเสวตศิลา) เป็นผู้ริเริ่มสะสม และทดลองปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ทั้งจากในประเทศ และนำเข้ามาจากต่างประเทศ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2429 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นทิวากร วงษ์ประวัติ ได้ซื้อกล้วยไม้จากนายเฮนรี มาปลูกเลี้ยง ต่อมาจึงมีการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้กันเป็นงานอดิเรกอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในกลุ่มขุนนางและผู้มีฐานะดี การปลูกเลี้ยงเริ่มแพร่หลายเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป เมื่อท่านศาสตราจารย์ระพี สาคริก เริ่มนำความรู้การปลูกกล้วยไม้ ออกมาแนะนำ เผยแพร่ และสนับสนุนส่งเสริม ให้มีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ในที่สุดการ

ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ที่เคยเป็นงานอดิเรกก็ได้พัฒนาเป็นการค้า และเริ่มมีการส่งออกอย่างจริงจังเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2508

ในระยะ 5-6 ปีแรก การส่งออกกล้วยไม้มีมูลค่าไม่เกิน 3 ล้านบาทต่อปี และในช่วงปี พ.ศ. 2514 - 2516 มูลค่าการส่งออกกล้วยไม้เริ่มสูงขึ้นเป็น 10-40 ล้านบาท การส่งออกกล้วยไม้ของไทยเติบโตมาเป็นลำดับ ขณะเดียวกันปัญหาในการส่งออกก็เริ่มมีมากขึ้น กล่าวคือในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2521 เกิดปัญหาการตัดราคาตัวเองของผู้ส่งออกไทย จนทำให้ราคากกล้วยไม้ตกต่ำ ในที่สุดกระทรวงพาณิชย์จึงเข้าควบคุมการส่งออกดอกกล้วยไม้ โดยการกำหนดราคาขั้นต่ำ ซึ่งแม้ผู้ส่งออกส่วนใหญ่จะไม่พอใจ และต้องเลิกการควบคุมในเวลาต่อมาก็ตาม แต่การส่งออกในปี พ.ศ. 2523 ก็มีมูลค่าสูงขึ้นกว่า 400 ล้านบาท และกล้วยไม้เริ่มมีบทบาทเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยชนิดหนึ่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2524 - 2526 การส่งออกของไทยกลับตกต่ำลงอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากตลาดกล้วยไม้พันธุ์มาตามปอมปาดัวร์ ซึ่งมีการส่งออกเป็นพันธุ์หลักมานานเริ่มมีการอิมพอร์ต แต่อย่างไรก็ตามกล้วยไม้สกุลพันธุ์ซอนเนียหรือที่เรียกทั่วไปว่า "บอม" ได้เข้ามาเป็นพันธุ์หลักในตลาดโลกขึ้นมาแทน จนทำให้มูลค่าการส่งออกมีการปรับตัวสูงขึ้นเป็น 525 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2528

ช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2530 การส่งออกกล้วยไม้กลับประสบปัญหาขึ้นมาใหม่อีกจากระวางการขนส่งโดยเครื่องบินไม่เพียงพอ เนื่องจากะวางการส่งออกสามารถทำได้เพียงร้อยละ 70 ของการสั่งซื้อเท่านั้น จนทำให้มูลค่าการส่งออกยิ่งลดต่ำลงเหลือเพียง 380 - 400 ล้านบาท การส่งออกเริ่มมีการขยายตัวอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2531 และเติบโตมาเป็นลำดับ ถึงแม้จะมีปัญหาการส่งออกลดต่ำลงมาบ้าง ในช่วงปี พ.ศ. 2538 - 2540 เนื่องจากปัญหาด้านคุณภาพการใช้งาน ปัญหาด้านการควบคุมศัตรูพืชก่อนการส่งออกและปัญหากล้วยไม้พันธุ์ซอนเนีย ที่ตลาดเริ่มมีการอิมพอร์ตมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ก็ตาม

อย่างไรก็ดีปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยไม้ของไทยได้เพิ่มสูงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือในปี พ.ศ. 2542 สามารถส่งออกกล้วยไม้ได้มากกว่า 20 ล้านต้น มูลค่ากว่า 150 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2543 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกดอกกล้วยไม้ยังมีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2542 โดยมีมูลค่าการส่งออกทั้งต้นและดอกกล้วยไม้ไม่น้อยกว่า 1,700 ล้านบาท โดยสรุปจะเห็นได้ว่าการส่งออกกล้วยไม้ของไทยในระยะ 35 ปีที่ผ่านมา แม้จะมีปัญหาเกิดขึ้นมากมายแต่การส่งออกก็เติบโตอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จนมีมูลค่าสูงเกือบ 2,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งสามารถแสดงตัวเลขของมูลค่าการส่งออกกล้วยไม้ ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2543 ในรายละเอียดตามตาราง 1.1 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1.1 แสดงการส่งออกกล้วยไม้ที่มีใบรับรองปลอดศัตรูพืชปี พ.ศ. 2540 – 2543

ปี พ.ศ.	น้ำหนักบรรทุก (ตัน)	จำนวนช่อ	มูลค่า (บาท)
2540	29,775	235,808,432	795,811,981
2541	35,708	302,967,169	1,027,272,234
2542	34,429	317,499,776	1,359,337,983
2543	38,673	350,787,279	1,765,705,290

ที่มา: สมาคมผู้เลี้ยงกล้วยไม้ (2544)

จากข้อมูลการส่งออกกล้วยไม้ที่มีใบรับรองปลอดศัตรูพืช ของงานมาตรฐานและบริการตรวจพืช กองควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในตาราง 1.1 พบว่า ในปี พ.ศ.2543 มีมูลค่า 1,765 ล้านบาท และในปี พ.ศ.2544 มีมูลค่าสูงขึ้นเป็น 1,806 ล้านบาท ซึ่งตลาดส่งออกกล้วยไม้ของไทยที่สำคัญได้แก่ ญี่ปุ่น อิตาลี และอเมริกา เป็นต้น

กล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส เป็นกล้วยไม้พันธุ์หนึ่งที่ผู้คนเริ่มหันมาสนใจกันมากขึ้น กล้วยไม้สกุลนี้กำลังเป็นที่สนใจของผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ทั่วไป ทั้งนี้ก็เพราะกล้วยไม้สกุลนี้ได้ถูกปรับปรุงพันธุ์และผสมกันมาหลายทอด จนทำให้สวยงามทั้งรูปทรงดอกและสีของดอก ดอกกลมใหญ่ กลีบหนาดอกมีหลายสี เช่น สีขาว สีชมพู สีเหลือง ก้านช่อยาว เหมาะสำหรับปักแจกัน หรือใส่กระถางตั้งบนโต๊ะต้นหนึ่งออกดอกได้หลายช่อ แต่ละพันธุ์ออกดอกต่างเดือนกัน บางชนิดออกดอกในเดือนที่ตลาดต้องการดอกไม้ตัดดอก จึงทำให้ผู้ปลูกเลี้ยงกล้วยไม้ตัดดอกสนใจการเลี้ยงกล้วยไม้สกุลนี้มากขึ้น

กล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส (Phalaenopsis) มีแหล่งกำเนิดตามธรรมชาติและกระจายพันธุ์อยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ บอร์เนียว ชวา สุมาตรา มาเลเซีย สำหรับประเทศไทยมีกล้วยไม้สกุลนี้อยู่ 2-3 ชนิด เช่น เขากวาง และกาตาฉ้อ ขนาดของดอกมีใหญ่และเล็กตามลักษณะของพันธุ์ แต่ที่นิยมปลูกกันอยู่ในขณะนี้ เป็นพันธุ์ลูกผสม ที่มีการปรับปรุงพันธุ์และผสมกันมาหลายทอด จนดอกกลมใหญ่ ลักษณะของลำต้นทรงเตี้ยตรง การเจริญ

เติบโตเป็นแบบโมโนโพเดียล ใบอบน้ำ ค่อนข้างหนาแผ่นแบนรูปคล้ายใบพาย ดอกกลมใหญ่ ขนาดกว้างประมาณ 5-8 ซม. กลีบหนา ดอกมีหลายสี เช่น สีขาว สีชมพู สีเหลือง มองดูดอกแล้วสวยงาม ทั้งฟอร์มดอกและสี ก้านช่อยาว บางช่อยาวถึง 80 ซม. ช่อหนึ่งมีหลายดอก เรียงไปตามก้านช่ออย่างมีระเบียบ บางต้นแยกออกเป็นหลายช่อ ดอกบานทน ถ้าบานอยู่กับต้นสามารถบานอยู่ได้นานเป็นเดือน เป็นกล้วยไม้ที่เลี้ยงง่ายสามารถเจริญงอกงามและออกดอกให้ได้ดีในสภาพสิ่งแวดล้อมต่างๆ กัน นอกจากนี้ยังสามารถผสมข้ามสกุลกับสกุลกล้วยไม้สกุลต่างๆ ได้หลายสกุล เช่น ผสมกับสกุลแวนด้า ผสมกับสกุลอะแรคินิส ผสมกับสกุลเรแนนเทอรา เป็นต้น

ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า กล้วยไม้สกุลสกุลฟาแลนนอปซิส เป็นกล้วยไม้ที่น่าสนใจสำหรับการลงทุนทำเป็นธุรกิจในปัจจุบัน เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะตัวที่น่าสนใจ และดอกกล้วยไม้ยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถทำรายได้เข้าประเทศได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้จึงต้องการศึกษาวิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้เชิงเศรษฐศาสตร์ ของโครงการลงทุนปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนของบุคคลผู้สนใจจะทำการลงทุนในธุรกิจนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลตอบแทน ในการลงทุนปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส ในจังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ โดยดูผลกระทบของโครงการเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนและ/หรือผลตอบแทนในการประกอบการ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.3.1 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงิน ของโครงการลงทุนปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการลงทุน สำหรับผู้สนใจในธุรกิจนี้ได้

1.3.2 ผลการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนทางการเงิน และความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการจะเป็นประโยชน์สำหรับการวางแผนในการพัฒนา และปรับปรุงกิจการธุรกิจการปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิสให้มีประสิทธิภาพ และเจริญเติบโตต่อไปในอนาคต

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงิน ของการลงทุนในธุรกิจปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาจากฟาร์มกล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส แห่งหนึ่ง ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับระยะเวลาของโครงการที่ทำการวิเคราะห์หาต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินได้ กำหนดระยะเวลาในการศึกษา 10 ปี คือ ตั้งแต่ พ.ศ.2546 ถึง พ.ศ. 2555

1.5 นิยามศัพท์

กล้วยไม้สกุลฟาแลนนอปซิส หมายถึงต้นกล้วยไม้สายพันธุ์หนึ่งซึ่งเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ลักษณะของลำต้นทรงเตี้ย ลักษณะของใบจะมีขนาดใหญ่ขอบน้ำค่อนข้างหนาและแผ่แบนราบ ขนาดของดอกทั้งใหญ่และเล็กตามลักษณะของพันธุ์ ดอกจะมีลักษณะกลมโดยมีกลีบดอกหนา ออกดอกเป็นช่อยาว ช่อหนึ่งมีหลายดอกเรียงไปตามก้านช่ออย่างมีระเบียบ โดยก้านของดอกจะชูขึ้นสูงเหนือลำต้นอย่างชัดเจน

กล้วยไม้ลูกผสม หมายถึงสายพันธุ์ของกล้วยไม้ชนิดหนึ่งๆ ที่เกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างสายพันธุ์ของกล้วยไม้ต่างสายพันธุ์กัน

ลูกกล้วยไม้หรือลูกเจี๊ยบ หมายถึงต้นกล้วยไม้ที่อายุอยู่ระหว่าง 1 – 4 เดือน

ซาแรน หมายถึงตาข่ายใยสังเคราะห์พลาสติก ช่วยในการพรางแสงแดด หรือลดความร้อนและความเข้มของแสง มีระดับในการพรางแสงคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ เช่น 40% หมายถึงสามารถลดความร้อนและความเข้มของแสงได้ 40 % เป็นต้น

ต้นทุนคงที่ หมายถึงค่าใช้จ่ายที่ไม่ผันแปรตามปริมาณการปลูกต้นกล้วยไม้ เช่น ค่าก่อสร้างโรงเรือน ค่าเดินระบบน้ำประปาและไฟฟ้า เป็นต้น

ต้นทุนผันแปร หมายถึงค่าใช้จ่ายที่ผันแปรตามปริมาณการปลูกต้นกล้วยไม้ เช่น ค่ากระถางกล้วยไม้ ค่าต้นกล้ากล้วยไม้ในขวด เป็นต้น